

Кучеренко Д. В.

здобувач вищої освіти 3-го курсу
Навчально-наукового інституту права
та підготовки фахівців для підрозділів
Національної поліції
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

Кіяниця В. М.

старший викладач кафедри
Кримінального процесу та
стратегічних розслідування
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ

ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ПОРЯДОК ПОВІДОМЛЕННЯ ОСІБ ПРО ПІДОЗРУ

У 2012 році відбулися значні зміни в правоохоронних органах, а кримінальне процесуальне законодавство пройшло суттєві трансформації. Це створило потребу в глибокому аналізі та науковому дослідженні різноманітних інститутів, щоб узагальнити практику їх застосування, висунути пропозиції щодо поліпшення процесуальної діяльності та врахувати їх у законодавстві. Зокрема, привертає увагу дискусія серед юридичних дослідників щодо регламентації кримінального процесуального законодавства повідомлення про підозру. Повідомлення про підозру є ключовим елементом на етапі досудового розслідування, тому його аналіз та вдосконалення важливі для забезпечення справедливості та ефективності правосуддя.

Процесуальний порядок повідомлення осіб про підозру є невід'ємною складовою справедливого та ефективного функціонування правосуддя в будь-якій демократичній системі. Цей процес визначається законом і має важливе значення як для особи, якій повідомляється про підозру, так і для органів правопорядку, що здійснюють дії з цього приводу. Основним завданням є забезпечення відповідності дій правоохоронних органів вимогам закону та захисту прав та свобод громадян.

Повідомлення про підозру відіграє ключову роль під час досудового розслідування, оскільки воно узагальнює проведену до цього моменту роботу, систематизує зібрані докази, визначає подальші напрями розслідування та встановлює терміни його завершення. Порушення закону та помилки при повідомленні особи про підозру можуть призвести до серйозних обмежень її прав та свобод, викликати обурення та обґрунтовані скарги. Правильне вирішення цього питання сприяє досягненню цілей

кримінального провадження, в тому числі зміцненню законності та правопорядку, захисту інтересів суспільства, прав і свобод громадян і культури дотримання Конституції та законів України [1, с. 458].

Згідно з п.1 ст. 276 Кримінального процесуального кодексу України (далі по тексту КПК України), повідомлення про підозру є обов'язковим у таких ситуаціях: коли особа затримана на місці вчинення кримінального правопорушення або негайно після нього; при застосуванні до особи одного з запобіжних заходів, що передбачені КПК України; у випадку наявності достатніх доказів, що підтверджують підозру особі у вчиненні кримінального правопорушення [2].

Згідно з чинним Кримінальним процесуальним законодавством, повідомлення про підозру повинно бути оформлене у письмовій формі та вручене особисто прокурором, слідчим або дізнавачем у день його складення, або протягом 24 годин з моменту затримання особи. Якщо особі не можна вручити повідомлення особисто, то застосовується інший спосіб, який передбачений законодавством, наприклад, виклик на допит. Якщо строк вручення підозри сплив, особу мають звільнити негайно [3, с. 10-11].

Слід зазначити, що відповідно до п. 7 ст. 615 КПК України, у разі об'єктивних обставин, які ускладнюють вручення письмового повідомлення про підозру затриманій особі у встановлений строк відповідно до ст. 278 КПК України – 24 години, умови воєнного стану можуть призвести до продовження строку для вручення такого повідомлення до 48 годин. У випадку, якщо особа не отримала повідомлення про підозру протягом цього часу, вона має бути негайно звільнена.

Це правило встановлено для забезпечення дотримання процесуальних гарантій та захисту прав підозрюваних, особливо в умовах воєнного стану, де можуть бути специфічні обставини, які ускладнюють проведення процесуальних дій. Саме тому це важливий механізм для забезпечення справедливості та законності в кримінальному процесі.

Повідомлення про підозру доцільно розглядати у таких розуміннях:

1) як один з основних інститутів кримінального процесуального права, який включає в себе відносно автономні правові норми, спрямовані на регулювання правовідносин між учасниками кримінального провадження у контексті повідомлення про підозру та його зміни;

2) як процесуальний акт, що характеризує процесуальну діяльність слідчого, прокурора, направлену на вручення письмового повідомлення про підозру і зміну повідомлення про підозру;

3) повідомлення про підозру є офіційним документом, що містить інформацію про суть підозри, її правову кваліфікацію за конкретною статтею чи частиною статті закону України про кримінальну відповідальність, а також короткий опис фактичних обставин вчиненого правопорушення. Це важливий документ, що відображає юридичну оцінку дій підозрюваної особи та є однією з перших стадій кримінального провадження. Його складення та

вручення забезпечує право на оборону та здійснення правосуддя відповідно до принципів законності та справедливості;

4) повідомлення у кримінальному провадженні, яким слідчий або прокурор повідомляють особу про зміст підозри та правову кваліфікацію кримінального правопорушення, у вчиненні якого вона є підозрюваною;

5) як процесуальне рішення слідчого, прокурора, яким особа визнається підозрюваним у вчиненні кримінального правопорушення;

6) це є етапом досудового розслідування, який включає процес здійснення ряду процедурних дій, таких як складання письмового повідомлення про підозру, його вручення підозрюваному та пояснення останньому його прав, а також випадків зміни повідомлення про підозру згідно зі ст. 279 КПК України [4, с. 267].

Також важливо відзначити, що рішення про висунення підозри повинно бути ухвалено негайно після зібрання достатньої кількості доказів, які дають підстави дізнавачу, слідчому або прокурору провести відповідні дії зі збору доказів стосовно конкретної особи у справі про вчинення кримінального правопорушення. Повідомлення про підозру повинно бути особисто вручене особі, а у випадку відсутності можливості цього, передати під розписку дорослому члену сім'ї особи або іншій особі, яка з нею проживає; житлово-експлуатаційній організації за місцем проживання особи; адміністрації за місцем її роботи [5, с. 355].

Процес повідомлення особи про підозру є одним із ключових етапів у здійсненні правосуддя та забезпеченні прав та свобод громадян. Його важливість полягає у збалансованому підході між інтересами держави у здійсненні правосуддя та захистом прав особи, яка є об'єктом підозри. Забезпечення прозорості, законності та поваги до прав людини на кожному етапі цього процесу є важливою передумовою для підтримки довіри громадян до правосуддя та державних інституцій в цілому.

1. Черкова М. Ю. Процесуальні особливості набуття особою статусу підозрюваного в кримінальному провадженні. *Науковий вісник 4: ЛДУВС*. 2012. С. 457–468.

2. Кримінальний процесуальний кодекс: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 17.05.2024).

3. Самольотов Ігор, Хохлов Сергій. Повідомлення про підозру: відсутність передбачуваності. *Юридична Газета*. 2018. № 23. ст. 10-11.

4. Андрейчук А. В. Правова природа повідомлення про підозру. *Прикарпатський юридичний вісник*. Збірник наукових праць. Івано-Франківськ. Випуск 1 (3). 2013 р. С. 259-270.

5. Юрченко Л. В. Повідомлення про підозру: новела кримінального процесуального законодавства України. Актуальні проблеми публічного та приватного права: зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (3 жовтня 2019 року). Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2019. С. 355.